

C.

D e l æ r d e S k o l e r.

I. V e s t b e v i i s n i n g e r , B e f o r d r i n g e r
o g A f g a n g .

Den 28 Jan. er Rector ved Frederiksborg lærde Skole, Professor Berdt Bendtsen, udnævnt til Ridder af Dannebrogordenens fjerde Klasse.

Den 5 Jan. er hidtilværende Adjunct ved Aarhus Cathedralsskole, Jacob Haasum, efter Ansøgning i Raade entlediget fra denne Tjeneste, og i hans Sted Cand. Theol. Peder Munch beskikket til Adjunct ved samme Skole; Studiosus Johannes Grønlund beskikket til Adjunct ved Wordingberg Middelskole og Studiosus Niels Frederik Bernhard Schiern til Adjunct ved Kiøbenhavns Cathedralsskole.

Den 14 s. M. er Vicarius Rectoris ved Slagelse lærde Skole, Thomas Christian Wihusen, udnævnt til Rector, og forrige Overlærer ved Christiania Cathedralskole, Poul Arnesen, beskikket i lige Embedsegenkab, begge ved Slagelse lærde Skole.

II. L e g a t e r.

Christen Thues Bavebrev til Christiansands Cathedralskole af 21. Mart. 1813.

Jeg undertegnede Christen Thue, forhen Soldbetient i Christiansand, erkiender herved, at da jeg nu i min høie Alder af 86 Aar ikke troer at opleve nogen Tildragelse, som kan have Indflydelse paa min sidste Villie, og Forsynet ikke har forundt mig nogen Livsarving, saa haver jeg besluttet og bestemt, ligesom jeg ved dette mit Testamente, paa min Konges allernaadigste Confirmation, herved bestemmer og fastsætter, at, naar jeg ved Døden afgaer, skal

1) af mit Bøe udbetales til Soldinspecteur i Eschendorborg Uchens Børn (der ere Brodre, Barns, Børn af min afdøde Hustru) 500 Rbd., skriver fem Hundrede Rigsbankdaler Navneværdie, til

lige Deling imellem dem, og i Tilfælde nogen af dem er død, tilfalder bemeldte Sum den eller de gienlevende; men ere de alle døde, falder meerbemeldte Sum tilbage til efterstaaende Hovedbestemmelse.

2) Den øvrige Deel af mit Bøe skal saa snart muligt indleveres i Christiansands Overformynderie og derfra gøres frugtbringende, og skal Renterne deraf, hvert Aars 1ste Januarii og 1ste Julii, udbetales til Pigen Mase Christensdatter Drebech, til hendes frie Brug og Naadighed, saalænge hun er i Live, til Understøttelse for hende og som et Beviis paa min Erkiendtlighed for den Troeskab og Omhue, hun har viist saavel imod min salig Kone, som imod mig i min Alderdom; saa skal og bemeldte Mase Christensdatter have en god opred Eeng med Tilbehør.

3) Naar bemeldte Mase Christensdatter Drebech ved Døden er afgaaet, skal den i Overformynderiet staaende Capital tilfalde Christiansands lærde Skole, saaledes:

a) at Renterne anvendes til Understøttelse for een af Skolens Disciple, som dertil maatte været meget trængende, og som for øvrigt besidder de naturlige Egenskaber og den Glid, at det med Grund kan ventes, at han kan og vil blive en duelig Videnskabsmand, hvorom

Rector og de øvrige Læreres Bidnesbyrd maae
være samstemmige;

b) at Renten, naar ikke den under a) ommeldte
Anvendelse finder Sted, benyttes til Opmun-
tring ved Præmier, som efter Skolens Fore-
fattes nærmere Bestemmelse udsættes enten
for videnskabelige Udarbejdelser eller for meget
udmærket Flid og Fremgang i Skoleviden-
skaber;

c) i det eller de Aar, som Renten ikke anvendes
paa de anførte Maader, foretager den Capi-
talen, som stedse skal være særskilt fra Skolens
øvrige Midler, til Anvendelse, som ovenmeldt,
dog at den underkastes den samme Bestyrelse
som Skolefondet.

4) Til Executores Testamenti overdrages det at
udtage af mine efterladte Couranter 100 Rbd.,
skriver et Hundrede Rigsbankdaler R. B., og
samme at uddele, efter deres bedste Skionnende,
til virkelige Huusarme.

Denne min sidste Villie bekræftes herved under
min Haand og Segl i Overværelse af dHr. Over-
krigscommissair Sørensen og Niels Wahl,
som jeg tillige har formaaet til at udføre dette mit
Testamente som Executores Testamenti, det de
har paataget sig aldeles gratis.

Christiansand den 21 Martii 1813.

Christen Thue.

Alt foranstaaende Testamente af Hr. Christen Thue med fuld Sands er oprettet og af ham underskrevet, testerer

Christianssand d. 24 Mart. 1813.

Sørensen.

N. Wahl.

III. Udsigt over de fire norske Cathedral-skolers Fonds og Indtægter *).

Kongeriget Norge besidder kun fire offentlige lærde Skoler, nemlig Cathedral-skolerne i Christiania, Christianssand, Bergen og Trondhjem. En femte, skjønt ei fuldstændig, lærd Skole, nemlig Middelskolen i Kongsberg, blev i Aaret 1812 nedlagt **). Pigesom Norge baade i Forhold til sit literære Lær og i Sammenligning med Danmark ifkun har faa Instituter af dette Slags, saaledes ere disse i det Hele tarveligen doterede, og kunne ei alle af egne Fonds besejrede deres Udgifter, hvorfor de, under eet betragtede, have behøvet ei ubetydeligt aarligt Tilskud, hvormed man fra de danske Skoler er kommet dem til Hielp. Dette Tilskud til de norske Skoler fra de danske har i Aaret 1811

*) Det anmærkes, at hvad Capitalfonds og Indtægter anaaer, ere begge her anførte saaledes, som de sands Sted i Aaret 1811.

***) See disse Annal. 1812, S. 338 ff.

Univerfit. og Skole-Annaler 1813.

Beløbet 1280 Rd., i Aaret 1812 7272 Rd. efter Fradrag af den Andeel, som tilkom de norske Skoler af den under 20 Decb. 1805 allernaadigst bevilgede Godtgjørelse for tabte Sangopvarningsindtægter, hvilken Andeel udgjorde 1428 Rd. Forsaavidt de norske Skolers Indtægter bestaae i Landskyld og anden Afgift af Bøxelgaarde, vil en ikke ubetydelig Forøgelse i Indtægt kunne ventes, naar disse Bøxelgaarde efterhaanden, som Bøxelledighed indtræffer, afhændes paa den i Rescriptet af 19 Mai 1809 og ved Rentekammerets Circulære af 7 Mai 1811 *) fastsatte Maade, da det, som nu oppebæres af saadanne Gaarde i aarlig Afgift, er meget Lidet. Til Uheld var allerede af Christiania Cathedralskoles betydelige Jordegods over $\frac{2}{3}$ solgt mod Riøbesum i dansk Courant uden Stipulation af nogen aarlig Kornafgift, forinden andre Negler for beneficeret Godes Afhændelse bleve foreskrevne **). Dog var siden Oprettelsen af Directionen for Universiteterne og de lærde Skoler (1805) ingen

*) See disse Annal. 1811, 1 B. S. 282 ff. Jvfr. ovenfor S. 124.

***) Om dette Salg af den største Deel af det Christiania Cathedralskole tilkøbt Jordegods findes udførlig Efterretning i disse Annal. 1807, 1 B. S. 274 ff.

Gaard eller Gaardspart bleven afhændet paa første nævnte Maade undtagen saadanne, hvis Besiddere endnu i Aaret 1806 vare berettigede til at benytte sig af det dem tidligere gjorde Tilbud, at erholde deres Gaarde til Eiendom for den i Aaret 1800 ansatte Taxationssum. Hvad saavel Christiania som enhver af de andre norske Cathedralsskoler endnu eier i Jordegods, vil sees af det Efterfølgende.

I. Christiania Cathedralsskoles Fonds og Indtægter (1811).

A. Indtægtskilder.

1. Rentebringende Capitaler, deels endnu indestaaende som ubetalte Kiøbesummer i det afhændede Gods, deels ellers udlaaente mod Pantobligationer . . . . . 214,131 Rd. 22 S.
2. Jordegods.
  - a) Bøxelgaarde, endnu usolgte 64 *) med 94 Opsidd.

*) Antallet af Skolens samtlige Bøxelgaarde beløb sig, foruden Officeerboliger, til 179, hvis Skuld udgjorde 232 Skpd. 8½ Lpd. Lunge. Deraf vare indtil Midten af August 1806 solgte til Eiendom 127½ Gaarde, og tilbage 51½ Gaarde, af Skuld 63 Skpd. 4½ Lpd. Lunge. See disse Annal. 1807 1 B. S. 279 f.

- b) Til Compagniechef's Boliger
udnævnte Gaarde . . . 15 med 18 Opsidd.
- c) Gaarde, hvoraf løs Landskyld
oppebæres . . . . . 46 med 48 Opsidd.
9. Kongetiender . . . . . 1, nemlig Biri.
4. Adskillige faste Afgifter og Er-
læggelser (see neden for).

B. Indtægter (ordentlige).

1. Renter af Capitaler . . . . . 8,293 Rd. 50 s.
2. Af det beneficerede Gods:
- a) Landskyld, Holding, Skyd-
særd ic. af Skolens Bøxel-
gaarde efter Fradrag af
Godtgjørelsen . . . . . 2207 — 88 s.
- b) Landskyld ic. af de til Com-
pagniechef's Boliger udlagte
Bøxelgaarde . . . . . 587 — 9 s.
- c) Løs Landskyld . . . . . 643 — 23 s.
3. Biri Kongetiende, fast aarlig
Afgift, ... 211 — 76 s.
4. Af Domcapitlet:
- a) Rectoratets Andeel efter
Fradrag af Skatter . . . . . 317 — 70 s.
- b) Rectoratets aarlige Afgift af
Bekkelauget, som er Domca-
pitlet beneficeret . . . . . 6 — . s.
-
- . . . . . 12,267 Rd. 28 s.

Transport 12,267 Rd. 28 f.

c) Enebach Kongetiendes Halvpart, altid efter Tiendefor- eening 139 Rd. 95 f.; efter Fradrags af Skatter og Om- kostninger	119 — 93 .
d) Folloug Leding	68 — . .
Anm. Enebach Kongetiende og Folloug Leding hæves af en- hver af de 4 Capitulares sit Aar, og af Cathedralskolen paa Rectors Vegne hvert fjerde Aar. Skolen tilfaldt disse Indtægter i Aaret 1811.	
5. Degnepenge af 18 Fogderier	375 — 75 .
6. Mortensafstenspenge af Byen	130 — . .
7. Deputat af den kongel. Casse til Communitetet	200 — . .
8. Afgift af Aggershuus Stifts Kirker til Communitetet	105 — . .
9. Afgift til Communitetet af enkelte Kirker for Slagtfæe og Faar	60 — 48 .
10. Skolepenge, Indtrædelses- penge, Disciplenes Bidrag til Brænde og Lys, for Testimo- nier &c. (1811)	1236 — 48 .
i alt løbende Indtægt (1811)	14,563 Rd. 4 f.

I bemeldte Aar 1811 beløb Skolens Udgifter til Lønninger, Lønbetalinger, Pensioner, Stipendier, Bibliotheket og Præmiebøger, Sangopvartning *), Renter af Laan i Speciesbanken ic. sig til i alt 12685 Rd. 30 β., og den havde altsaa i bemeldte Aar et Overikud af 1877 Rd., hvilket dog ei engang i dette Aar kunde dække de øvrige norske Skolers Deficit.

2. Christiansands Cathedralskoles Fonds og Indtægter.

Denne Skole er blandt de lærde Skoler i Norge den mindst formuende, hvorfor den aarligt har behovet betydeligt Tilskud fra det almindelige Skolefond; men dens Indtægt vil mærkeligen forøges, naar det Guds, hvormed den er beneficeret, efterhaanden afhændes mod aarlig Kornafgift. I Aaret 1811 vare dens Fonds og Indtægter, som følger.

A. Indtægtskilder.

1. Rentebærende Capitaler:

*) Da Cathedralskolen blev reformeret, paatog den sig den Forpligtelse, aarlig at yde et Bidrag af 68 Rd. til Besørgelsen af den Sangopvartning, hvorfra Skolens Disciple nu befriedes. See disse Annal. 1808, 2 B. S. 278.

a) saadanne, som tilhøre Skolen alene . . . . . 25,388 Rd. 37 $\text{\textit{S}}$

b) saadanne, hvori det residerende Capellaniet tilkommer $\frac{1}{3}$ (fordi de ere opstaaede af solgt fælles Gods), og hvoraf Skolens $\frac{2}{3}$ beløber . . . . . 1,012 — 64 .

2. (Endnu usolgt) Jordegods:

a) Skolen alene tilhørende, nemlig:

α) det forrige Rectoratgods i og omfring Stavanger

8 Gaarde eller Gaardsparter.

β) Rectoratets saakaldte Strøegods, hvoraf Skolen kun oppebærer halv Landskyld

4 Gaarde.

b) Skolen og Capellaniet i Fælledskab tilhørende, saa at Skolen deri har $\frac{2}{3}$, Capellaniet $\frac{1}{3}$ *) . . . . .

62 Gaarde.

Desuden adskilligt Fiskerie og nogle Grunde, hvoraf svares Leie, deels Skolen alene, deels den og Capellaniet i Fælledskab tilhørende.

3. Tiender:

*) Rescr. af 20 Novb. 1686 og 23 April 1701,

- a) Skolen alene tilhørende, 1,
nemlig: Tysvær Sogns.
- b) Skolen i Fælledskab med Capellaniets tilhørende, 1, nemlig: Kennesøe Sogns.

B. Indtægter.

I. Renter af Capitaler:

- a) af Skolens egne . . . . . 1003 Rd. 34 s.
- b) $\frac{2}{3}$ af Skolens og Capellaniets fælles . . . . . 37 — 88 s

2. Landskyld og andre jorddrotlige samt Tiendeafgifter:

- a) af Lectoratgodset med Tilhørende, item Afgift af Skolens Tiende Tysvær *) . . . . . 116 — 17 s
- b) $\frac{2}{3}$ af det fælles Gods, Fiske-ric, Grundleie ic. samt af den fælles Tiende Kennesøe **) 330 — 28 s

3. Godtgjørelse for Førsteboxel og

1487 Rd. 71 s.

*) Den egentlige Tiendeafgift er 18 Pd. 15 Spd. Korn, som betales i alt med 70 Rd. 20 s.

**) Afgiften egentlig 14 Pd. 19 $\frac{1}{2}$ Spd., som betales i i alt med 74 Rd. 6 s.

Transport 1487 Rd. 71 β.

Tredieaarstage af Augdesidens	
Kirkens beneficerede Gods *)	30 — 18 .
4. Degnepenge af Stiftets 7 Fogderier **)	136 — 22 .
5. Tavlepenge af Christiansands Stift ***)	284 — 22 .
6. Domkirkens Afgift til Sko- len †)	104 — . .
7. Disciples Indskrivning, Sko- lepenge, Contingenter til Lys og Brænde, Skoletestimonier &c.	672 — 48 .

 2714 Rd. 85 β.

Derimod beløb Skolens ordentlige Udgifter til Lønninger, Pensioner, Stipendier, Lys og Brænde, Skatter o. s. v. i samme Aar sig til omtrent 4400 Rd., foruden c. 1000 Rd. overordentlig Udgift, især til Skolebygningens Reparation, saa at dens Underbalance i Aaret 1811 var omtrent 2700 Rd.,

*) Rescr. 14 Sept. 1670 og 22 Mart. 1672.

**) Rescr. 1 Aug. 1622.

***) Bevill. 20 Jun. 1671.

†) Oprindelig en aarlig Afgift af 24 Rd. til Conrectors Huusleie og 80 Rd. til Hielp til tvende Hø-
reres Venning, saa at den ene fik 50, den anden
30 Rd.

hvilke bleve den som Tilskud anviste fra det almindelige Skolefond. I Aaret 1812 var Skolens Underbalance 892 Rd.

(Fortsattes i næste Hefte).

IV. Afhændelse af Skolegods.

Til Ribe Cathedralskoles Eiendomme hørte nogle Jorder paa Lemvig Kiøbstæds Mark, af Areal 123,257 □ Alen eller $8\frac{1}{4}$ Tdr. Land. Da disse vare bleve frsteledige, sattes de ifølge Rescriptet af 19 Mai 1809 i Martii Maaned 1812 til Auction mod høieste Kiøbesum, og desuden en aarlig Afgift af 6 Tdr. Byg, Kiøbesummen at udbetales til Skolecassen i 11 Decb. Termin 1812 og den aarlige Kornafgift at erlægges med Penge efter hvert Aars Capitelstart og saasnart denne er sat, hvilken Afgift bestandig skulde hæfte paa Jorderne med første Prioritet, hvorhos Kiøberen fra Aarets Begyndelse havde at tilsvare alle Skatter og Afgifter paa Jorderne. Paa disse Vilkaar blev Kiøbmand Aggersborg i Lemvig hvistbydende mod en Kiøbesum af 1200 Rd. D. C., og efterat Auctionens Udfald var til Directionen indberettet, og denne angaaende samme havde brevvevlet med det kongelige Rentekammer, er paa sidstnævnte Collegii Foreskilling det stete høieste Bud under 2 Julii.

1812 allernaadigst approberet, og fornævnte Jor-
der saaledes Kjøbmand Aggersborg til Eiendom
overdragne. Skolens Indtægt af samme var efter
den sidste Forpagtning 15 Rd. aarlig.

En Wordingborg Middelskole tilhørende
Jord paa denne Kjøbstæds Kuletiærs Mark var
bleven fæstledig, og skulde saaledes ifølge Rescriptet
af 19 Mai 1809 afhændes til Eiendom. Bemeldte
Jord udgjør 2 Edr. 6953 □ Allen geometrisk Maal.
Ved en af det Kongel. Rentekammer foranstaltet
Auction er den paa nærmere Approbation bleven
opraabt til Eiendom mod høieste Kjøbesum paa
følgende Vilkaar: at Kjøberen og efterkommende
Eiere tilsvare i aarlig Afgift $2\frac{1}{2}$ Ed. Byg, som er-
lægges med Penge inden 14 Dage efter at Capi-
telstaxten er sat, til den Priis, som denne Taxt
fastsætter, og betales til Skoleforstanderne eller
den, som til Skolens Indtægters Oppebørsel er be-
rettiget; at Kjøberen udreder og tilsvare alle
Skatter og offentlige Byrder, som enten ere eller
herafter maatte blive paabudne af Jordens Areal
eller Hartkorn, af hvad Navn samme end maatte
være; at der ved hver Forandring af Eier, hvad
enten det skeer ved Arv eller Salg, betales i Re-
cognition $2\frac{1}{2}$ Ed. Byg med Penge efter den da sidst
satte Capitelstaxt; at den lærde Skole har Prio-

ritet for den aarlige Afgift i Jorden frem for alle private Creditorer eller Panthavere; at endelig ingen Overdragelse eller Skøde til andre paa Jorden kan antages til Tinglæsning eller ansees gieldende uden Beviis for, at den aarlige Afgift saaveisom den fastsatte Recognition er erlagt. Den Høiibydende blev ved Auctionen, den 3 Martii 1813, Kiebmand Christ. Bastland med den Summa 357 Rbd. Da dette Bud saavel af det Kongl. Renteskammer, som af Directionen for Universiteterne og de lærde Skoler var befundet antageligt, blev det indstillet til allerhøieste Approbation, hvilken under 26 Mai d. A. allernaadigst er bleven meddeelt.

V. Høitideligheder

I. i Aarhus Skole.

Den 15 Febr. indsatte Rector Mag. Stougaard den til Adjunct ved Aarhus Cathedralsskole beskikkede Adjunct Peder Munch ved en dansk Tale, hvori han udviklede det Spørgsmaal: bør Menneskene tabe Modet eller ængstes i for høi en Grad, naar deres Levetid indtræffer under en Revolution? For og efter Talen blev af Disciplens affungen en der til passende Choral.

2. i Slagelse Skole.

Den 26 Mai blev af Hs. Høiærværdighed Biskop Mûnter, Commandeur af Dannebrog, hidtillværende Vicerector T. E. C. Withusen ved en latinsk Tale indsat til Rector ved den lærde Skole i Slagelse, og da tillige af Rector Withusen P. Arnesen indsat som Overlærer og Mag. J. J. Damppe som Adjunct. Biskoppens Tale handlede de egregiis fructibus, quos religionis doctores ex humaniorum literarum et veterum imprimis lingvarum studio strenuo percipient. Æmnet for Rectorens Tale var disciplina, quam dicunt, scholastica ejusque severe retentæ et accurate servatæ dos et utilitas.

VI. Leilighedsskrifter.

De Gnomis Pindaricis; nec non Specimen danicæ omnium Juvenalis Satyrarum versionis. Program. Scripsit P. G. Fibiger, Adjunctus Scholæ Roeskild. Havnæ 1812. 44 P. 8.

VII. Nærmere Bestemmelse af Forholdet mellem Hanstedgaard's Hospital og Horsens lærde Skole.

I Fundatsen for Hanstedgaard's Hospital (dat. 12 Mai 1705 og allernaadigst confimeret

3 August f. A.), indført i Hofmans Fundatser Tom. II. p. 302 f., udtrykker Stifterinden, Dorothea Hansdatter, sal. Anders Thonboes Enke, sig i §. 16 saaledes: "Det øvrige af samme Hospitals Gaard, Gods og Tienders Indkomster, visse og uvisse, som kan aarligen overskyde forhen meldte Udgifter *), skal henvendes til Hospitalets og underliggende Kirkers og Godses Conservation og Forbedring, alt efter Inspections Herrens Anstalt og Velbefindende, dog naar Nødvendigheden er behøves, da samme i Behold overblevne Penge af bemeldte Inspections Herre at vorde aarlig uddeelt til fattige, nødlidende, fader- og moderløse Skolebørn, som gaaer udi Horsens Skole.."

I en senere Codicil (dat. 10 Mai 1710), som ligeledes findes hos Hofman, ibid. p. 309 sqq., har Testatrix i §. 2 udtrykt sig saaledes: " — — samme 20 Rd. (Renten af en Capital, stor 400 Rd.) skal fattige fader- og moderløse Børn, og de som kan være fader- eller moderløse, og er kommen af fattige Folk, og andre Nødtrængende, der gaaer i Horsens latinske Skole, aarlig til hver Michaeli nyde til

*) Nemlig til Opbold for 24 Hospitalslemmer, til fornøden Opvartning for disse og til Præsten.

"Badmæl og Lærred til Klæder, og en
 "Deel deraf at gives fattige Personer,
 "som til Sct. Hans Dags Tider skal til
 "Kiøbenhavn at deponere, og til deres
 "Reises Fortsættelse dertil ere træn-
 "gende...

Da Directionen for Universitetet og de lærde
 Skoler i Maret 1806 paa Grund af disse testamen-
 tariske Dispositioner yttrede sin Formening, at
 den uformuende lærde Skole i Horsens; der indtil
 Maret 1805 kun havde oppebaaret 40 Rd., og fra
 den Tid 100 Rd. aarlig fra bemeldte Hospital,
 herefter derfra kunde forvente en klæffeligere Hielp
 af Hospitalets Overskud, saa foranledigedes derved
 et Spørgsmaal angaaende Fortolkningen af og
 Forbindelsen mellem §. 16 i Testamentet af 12 Mai
 1705 og §. 2 i Codicillen af 10 Mai 1710, da
 der nemlig paa Hospitalets Begne blev gjort den
 Paastand, at Kandatrig ved i secnere Tid at legere
 denne Skole en Capital af 400 Rd., hvis Renter
 skulde anvendes til Understøttelse for dens fattige Di-
 sciple, havde indskrænket sin Belgiorenhed mod
 Skolen blot til denne Sum, og saaledes forandret
 og hævet den i Testamentets §. 16 angivne Be-
 stemmelse: at Overskuddet i det Hele skulde tilfalde
 Horsens Latinske; ligesom der yttredes Tvivl, om
 Kandatrig overhoved i hendes første Testament
 havde meent den lærde Skole, siden hun der ikke

nævner Latin-Skolen, men alene Horsens Skole. Hvorimod Directionen paa Skolens Vegne paastod: at Fundatrix ved den senere Codicils §. 2 aldeles ikke havde villet have sin første Bestemmelse i nogen Henseende rokket, men tværtimod villet gjøre et saadant Tillæg til samme, at hendes Velgiørenhed imod Skolen, som ei kunde være nogen anden end Latin-Skolen, derved udvidedes. Denne Mening tiltraadde ogsaa det juridiske Facultet ved et over denne Sag under 11 August 1807 efter Directionens Begjering afgivet Responsum.

Da imidlertid Hanstedgaards Hospitals og Horsens almindelige Skolevæsens Bestyrelse ei troede deri at kunne acquiescere, saa besluttede Directionen for Universitetet og de lærde Skoler at lade Horsens lærde Skoles formeentlige Ret indtale ved Domstolene.

Begge Stiftelser blev under 20 Mai 1809 giennem det Kongelige Danske Cancellie forundt beneficium processus gratuiti. Imidlertid foreslog Stiftesøvrigheden over Aarhus Stift, som beage Stiftelsers umiddelbare Direction, at Sagen, med Hensyn til at de ordinære Dommere i første Instanz paa en vis Maade kunde anses som Part i Sagen, hellere maatte i første Instanz werde paatiendt af en Commission. Da saavel det Kongelige Danske Cancellie som Directionen for Universitetet og de lærde Skoler, efter at være

underrettede om, hvilke Mænd Stiftet ønskede beordrede til Commissairer, dertil gave deres Samtykke, saa blev Sagens Paakiendelse i første Instanz overdraget til en Commission, bestaaende af Herredsfogden for Bierre og Hatting Herreder, Hr. Justitsraad Brorson, og Sognepræsten for Bahr og Webel, Hr. H. C. Smith.

Disse tvende Commissairer affagde under 15 Aug. 1811 følgende Kiendelse til Fordeel for Horsens lærde Skole:

"Horsens latinske eller lærde Skole bør være berettiget, fremdeles som hidtil udelukkende at oppebære det i Dorothea Hansdatters, afg. Anders Thonboes, efterladte Testamente af 12 Mai 1705 §. 16 omtalte Overskud af Hanstedgaardens Stiftelse, hvorimod Hanstedgaardens Stiftelse og Horsens almindelige Skolevæsen, bør begge tillige udrede som tabende det af Procurator Herschind for Udgifter og som Salarium Paastaede med 22 Rd. 2 Mk. Sagens Omkostninger ophæves."

Denne Commissionensdom blev derefter fra Hospitalets og Horsens almindelige Skolevæsens Side indstævnet for Høiesteret.

Til Sagfører for den lærde Skole, som atter var forundt beneficium processus gratuiti, var af det Kongelige Danske Cancellie udnævnt Høiesterets

Advocat Hr. Justitsraad Klingberg, og under 23
Junii 1813 affagedes følgende Høiesterets Dom:

Horsens almindelige Skolevæsen og
Hanstedgaard's Hospital,

contra:

Horsens lærde Skole.

"Commissairernes Dom bør ved Magt at
stande."

Hanstedgaard's Hospitals Fond bestaaer i:

1. Capital . . . . . 6495 Rd. D. C.

hvorimod Stiftelsen er
bortskyldig 4000 Rd.

2. Hanstedgaard's frie.

Hovedgaardstaxt 27 Tdr. 4 Skp. 2 Fdf. 1 Alb.

3. Jordegods:

a) Ager og Eng's Hart:

forn . . . . . 264 — 2 — 1 — 1 —

b) Skovskyld . . . . . 1 — 3 — 3 — $\frac{3}{4}$ —

c) Møllekyld . . . . . 6 — 6 — , — 2 —

---

300 Tdr. , Skp. 3 Fdf. 1 $\frac{3}{4}$ Alb.

hvilket i Maret 1812

afgav i Landgilde,

efter Fradrag af de

---

300 Tdr. , Skp. 3 Fdf. 1 $\frac{3}{4}$ Alb.

Godsets Bønder og
Fæstere tilkommen-
de Godtgjærelser,
1687 Rd. 1 Mk. 10 S.
D. C.; uden saadant
Fradrag 1738 Rd.
4 Mk. 9 S.

4. Tiender:

1. Kongetiender:

a) Hind Sogns Konge- Rug-Tiende, hvis Hartforn er .	61 Edr. 4 Skp. 1 Fdf 2 Alb.
b) Lee Sogns Ditto, Hartforn .	79 — 3 — , — $\frac{1}{2}$ —
c) Winkel Sogns Ditto, Hartforn .	106 — 1 — 2 — , —
d) Bigum Ditto Rug- og Byg-Tiende	46 — 5 — 3 — $1\frac{1}{4}$ —
e) Nørvinge Ditto Rug- og Byg-Tiende .	48 — 3 — , — , —

2. Kirke, Korn, og
Dvægtiender:

a) af Lundum Sogns	20 — 5 — , — , —
b) af Hansfied Sogns	40 — 2 — , — , —

---

403 Edr. , Skp. 3 Fdf. $\frac{3}{4}$ Alb.

De tvende sidste Sognes
Hartforn udgier ellers
c. 359 Edr.

Disse 403 Edr. tiendeydende Hartkorn indbragte i Aaret 1812 i alt 2615 Rd. 11 β . Lee Sogn er bortfæstet paa en Mand's Livstid for 39 Rd. aarlig. De øvrige ere bortfæstede til Yderne saaledes, at deraf for Aaret 1812 havde

Rug 52 Edr. , Skp. $2\frac{1}{8}$ Fdk.

Byg 14 — 3 — $3\frac{1}{4}$ —

I Aaret 1813 er:

1. Kind Sogns Konge-Rugtiende ved offentlig Auction bortforpagtet for 1813 og 1814 mod 1 Skp. 3 Fdk. Rug pr. Ed. Hartkorn, at betale efter Aarhus Stifts Capitelstaxt.
2. Ved Tiendecommissionens Megling tilskæiebragt Forening paa Approbation om Winkel, Bigum og Nørvinge Sogns Tiender, nemlig:
  - a) Winkel Sogn à 1 Skp. 2 Fdk., eller 1 Skp. $3\frac{1}{2}$ Fdk. eller 2 Skp. Rug pr. Ed. Hartkorn.
  - b) Bigum à 1 Skp. 2 Fdk. til 2 Skp. $\frac{1}{2}$ Fdk. pr. Ed. Hartkorn.
  - c) Nørvinge, det hele Sogn 8 Edr. 1 Skp. Rug, 9 Edr. 5 Skp. Byg, for alle tre Sogne at erlægges i Penge efter hvert Aars Capitelstaxt for Viborg Stift.

VIII. Blandede Efterretninger.

Ratten til den 11 Jun. d. A. Kl. mellem 1 og 2 udbrod pludselig i Sorøe Academies Byg

ning en heftig Jld, saa at inden faa Minuter den hele Hovedbygningens trende Floie stode paa reengang i lys Lue, og Brandvæsenet, hvis Hielp ilede til ei blot fra Sorø men og fra Slagelse og Ringsted, blot kunde arbeide paa at redde de nærgrændsende Bygninger. Med Nøie blev Kirken frelst. Det herlige Bibliothek, grundet og forøget ved offentlig og privat Gavnildhed *), Archivet med flere kostbare Haandskrifter **), Instrument-salen med alle Instrumenterne, fort alt hvad der endnu gjorde denne Fortidens Høiskole i Danmark mærkbar, vare inden 1½ Time fortærede af Flammerne. Da Amtmanden over Sorø Amt for Tiden havde sin Bolig i Academiebygningen, blev ogsaa den stærste Deel af Amtsarchivet og af Amtmand og Kammerherre Stemanns Boehave et Rov for Luerne. Eene de nøgne Mure bleve tilbage og det sørgelige Minde om de uvurderlige,

*) Jfr. Melbechs Ungdomsvandringes S. 266 ff.

***) Hvoriblandt den saakaldte Sorøiske Tavle og Sorø Klosters Gavebog, som dog til Lykke er trekket hos Langebek. Efter Sigende blev efter Jdebranden ved Ruinernes Nedrivelse i en Aabning i en Væg fundet et forbrændt, hvidt Pulver, formodentlig Levning af Pergaments-Diplomer, som af Muuskene ved deres Vortgang fra Klosteret i Reformationstiden sammesteds vare gienste og siden der havde ligget skjulte.

tildeels aldrig mere tilveiebringelige, Skatte, som
 Glden tilintetgjorde. Med dyb Rørelse seer enhver
 Fædrenelandets Ven ogsaa dette Tab lagt til de
 mange andre; selv Fremmede ville ikke uden Bees-
 mod erfare en saa sorgelig Begivenhed.

De afbrændte trende Kloie vare i alt taxerede
 for 80,000 Rbd., og derefter i Brandcassen assu-
 rerede.

Med Hensyn til, at den hidtil brugelige For-
 mular for Rectorernes Embedsseed ikke ganske pas-
 sede til de senere Forandringer i de lærde Skolers
 Organisation og Bestyrelse, har Directionen, efter
 dertil givet Anledning, bifaldt de Modificationer
 deri, som hine Forandringer gjorde fornødne. Med
 disse Modificationer lyder Formularen for en Rec-
 tors Embedsseed nu saaledes:

Ego N. N. juro, et in conspectu Dei sancte
 promitto:

Primo, me officium Rectoris mihi deman-
 datum diligenter et pro virili acturum in Dei
 gloriam et scholæ hujus honorem atque ædi-
 ficationem, ita ut lingvarum et artium neces-
 sariarum principia, imprimis præcipua pietatis
 et christiauæ Religionis elementa, juxta præscrip-
 tas scholæ metas discipulis fideliter tradantur,

et, quantum fieri potest, apud eos in succum et sanguinem convertantur.

Secundo voveo, me vitam hoc officio dignam instituturum seduloque allaboraturum, ut laudabili pietatis, probitatis, industriæ ac sanctitatis exemplo docentibus aliis juxta et discentibus in hac schola præluceam.

Tertio loco religione recipio, me, quicquid vi muneris in me collati fidei meæ concreditum est et concredetur, deinceps ea, qua par est, cura ac integritate administraturum, seduloque provisurum, ne quid detrimenti mea culpa seu incuria capiat hæc schola, cui me hæc solenni jurejurando obstringo.

Quarto et ultimo promitto, me omnia ac singula, ad rem scholasticam pertinentia ac regia auctoritate sancita, præcepta atque statuta religiose observaturum, ac nominatim Collegio Regio, cui scholarum moderamen injunctum est, constitutisque hujus scholæ Ephoris debitam reverentiam et obsequium præstiturum, cumque omnibus ac singulis, præsertim meis in docendi munere collegis, in quacunque re, ad Scholæ N. salutem pertinente, ita versaturum, ut nemo de me legitime queri possit aut debeat.

Quæ omnia ac singula tam vere promitto, me servaturum, quam vere et ex animo cupio, ut me Deus sancto suo Evangelio juvet.

De Kingsted Kiøbsted overdragne, forhen den latinske Skole sammesteds tilhørende, Jorder *) ere nu af Landinspecteur Voigt udskiftede og befundne at udgiøre i alt $1,146\frac{1}{4}$ Edr. Land, Beiene iberegne; men efter den i Aastedsmøde afgivne Beregning, hvori ifkun er anført enhver Fierdings virkelige Jord, udgior bemeldte Jorders Areal ifkun $1,119\frac{1}{4}$ Edr. Land, som er boniteret til $797\frac{6}{14}$ Edr.

*) Jvf. disse Annal. 1811 1 B. S. 93 ff. og 1812 2 S. S. 364.